

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Анелия Мингова-
член на научното жури /назначена със заповед на Ректора на ПУ №333-
1439/13.04.2017г./ в конкурса за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ”
в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”
по област на висше образование 3. социални, стопански и правни науки;
професионално направление 3.6. Право/стопанско право/,
обявен в ДВ /бр.24/25.11.2016г./

В посочения конкурс за „доцент” в ПУ „Паисий Хилендарски” участва един кандидат - Мария Петкова Кьосева – към момента на длъжност „главен асистент” ЮФ в същия университет. За рецензиране в конкурса кандидатката е представила една монография – „Картелът в конкурентното право – част I”, С., 2017г. и 4 статии, публикувани в български правни списания и сборници, описани и представени в приложената документация.

1. Обща характеристика на монографичния труд.

1.1. Представената за участие в конкурса монография - „Картелът в конкурентното право - част I” - е първото цялостно научно изследване за картела в българската правна литература след членството на България в ЕС и новия Закон за защита на конкуренцията от 2008 г.

Изборът на темата на монографичното изследване е по един от най-актуалните институти на конкурентното право - картелът. Предизвикателство за всеки изследовател е да работи по сравнително нов и сложен институт на правото, какъвто е картелът. Изследваната проблематика е с голяма практическа приложимост и е посветена на обществено значим институт - засяга правата и интересите на потребителите на стоки и услуги, които следва да се ползват от тях в нормални конкурентни условия.

1.2. Научният труд е в обем от 238 стр., състои се от въведение, три глави и заключение, което съдържа предложения на авторката *de lege ferenda*. Структурата на изследването е в логическо единство.

В Глава първа - „Общи положения”- са представени общи въпроси за картела в конкурентното право, започвайки със сравнително - правен и исторически преглед на развитието на картела в САЩ, Германия, Великобритания, Франция и Англия. За първи път в българската правна литература се представя историческото развитие на картела в България. Акцент е анализът на картела в правото на Европейския съюз, като авторът заема категорична позиция, че конкурентното право, чийто основен институт е картелът, е право от ново поколение, което приоритетно се създава и развива от Съда на ЕС. Обоснована е връзката между картела и конкурентното право, което кореспондира със заглавието на научния труд.

В глава втора - „Картелът като вид ограничение на конкуренцията”- са изяснени различните значения на понятието „ограничаване на конкуренцията”, които влага законодателят в Закона за защита на конкуренцията, за да се открие на този фон картелът като тяхно проявление. Център на критичния анализ е легалното определение за картел в Закона за защита на конкуренцията, като авторът излага собствените си разбирания и поставя дискуссионни въпроси в тази област. Понятието и признаците на картела са изведени въз основа на релевантните законови норми от ЗЗК в духа на правото на ЕС. Съпоставят се различните виждания в доктрината и се взема ясна позиция за конкурентното право относно понятието за картел.

Глава трета - „Фактически състав на общата забрана за картел“ - съдържа есенцията на труда и е най-обемна. Последователно са анализирани отделните елементи от фактическия състав – предприятие и сдружение на предприятия - адресати на общата забрана за картелиране, акцентирайки върху функционалния характер, основаващ се на понятието стопанска дейност. Отделено е специално внимание на доктрината „единен стопански субект“, при което авторът заема критично отношение относно използвани понятия в практиката на КЗК и в някои публикации, каквито са „предприятие-майка“ и „дъщерно предприятие“. Сериозно внимание е отделено на един от съществените елементи на фактическия състав - „ограничаване на конкуренцията по цел или резултат“, като е обоснована неговата практическа приложимост при доказването. Коментирано е какво означава критерият „достатъчна степен на вредност“ с коректив „икономически и правен контекст“.

В научното изследване е обоснована необходимостта от извеждане на принципа за „едно единно продължавано нарушение“, като е направена характеристиката му като обективен факт и са посочени последиците от прилагането му.

Представени са формите на картела – споразумения и решения, като усилията са концентрирани главно върху съгласуваната практика, като най-честа проявна форма на картела, но най-трудна за доказване. Като отделен елемент от състава по чл. 101, § 1 от ДФЕС е представен и „засягането на търговията между държавите - членки“.

Отделните видове картелни практики, изброени в чл. 15, ал. 1 ЗЗК и чл. 101, § 1 от ДФЕС са изброени като елемент от състава на картела, но авторът сочи, че не са в предметния обхват на това изследване, а в един бъдещ труд.

2. Общи достойнства и конкретни приноси на монографичния труд

2.1. Приносен характер има самият избор на тема на научното изследване, която поставя дискуссионни въпроси по един неизследван институт в българската правна литература след приемането на България в ЕС. Поставянето на обсъждане на тези въпроси има своите позитиви за теорията и практиката и е очевидно, че авторът е положил сериозни усилия да поднесе огромната информация с достатъчна степен на сложност на отделните аспекти, с ясно формулиране на проблемите.

2.2. Като цяло респектира фактът, че изясняването на всяко понятие от фактическия състав на картела е обосновано с множество решения на Съда на ЕС в паралелен анализ с практика на КЗК и ВАС. Сам по себе си анализът и обобщаването на съдебната практика е с приносен характер и може да служи за ориентир на практикуващите юристи в кои решения на Съда на ЕС да търсят отговори по отделни въпроси, отнасящи се до картела. Несъмнено авторът се е опрял на водещи чужди автори в областта на картелното право. Коректно са цитирани български и чуждестранни публикации в правната периодика, монографични изследвания и учебни курсове. Показан е добросъвестен подход да се цитират множеството актове на европейското право, като авторът многократно е обърнал внимание, че това е неизбежен подход не само в България, но и в другите европейски държави, ясно аргументирано чрез сравнително – правния метод на изследване.

2.3. Следва да бъде подкрепен подходът на автора да анализира в съпоставителен план разпоредбите на националното законодателство, но с приоритет на европейското право и преди всичко практиката на Съда на ЕС, доколкото българското законодателство ги възпроизвежда на национално ниво. Следва да бъдат подкрепени усилията за представянето на сложната и актуална материя за картела в систематизиран вид, независимо от детайлизирането или повтарянето на някои изводи, направено с цел да не се пропуснат важни правни признаци или аспекти института. Впечатляваща е както цитираната научна литература, така и националната

и европейска съдебна практика.

2.4. С приносен характер е критичният анализ на легалното определение за картел в §1, т. 5 от ДР на ЗЗК в контекста на чл. 15, ал. 1 ЗЗК и чл. 101, §1 ДФЕС. Основавайки се на съпоставителния анализ, авторът прави изводи (с. 86-90) за разминаване между забраняващата и дефинитивната норма. Изразена е ясна позиция, че за дефинирането на понятието картел се използва функционалното му определение чрез елементите на фактическия състав на общата забрана по чл.101, §1 от ДФЕС и чл. 15, ал. 1 от ЗЗК. Критичен е подходът и при дефиниране на картела в отделните актове на вторичното право на ЕС – регламенти и директиви.

2.6. Достоянство на труда е задълбоченият анализ на отделните елементи от фактическия състав на картела, като по този начин се изяснява същността му като правен институт, който е с икономически генезис, но със сериозни правни последици. Авторът обосновава (с . 99 -101) необходимостта от изследване на фактическия състав, който разкрива спецификите на картела като правно явление. Удачна и логична е връзката, направена на с. 98 чрез извод за понятието картел и прехода към анализ на фактическия състав на забраната за картел.

2.7. Следва да бъдат подкрепени изводите, до които достига авторът за съгласуваната практика като форма на картела и особено решаващото практическо значение на обмена на информация. Достигания са направените съпоставителни анализи за самостоятелността на предприятието като пазарно поведение и обичайния пазарен паралелизъм(с. 173-175). Особено ценен за практиката е представеният алгоритъм за проверка за наличие на съгласувана практика при обмен на информация (с.187- 190).

2.8. Полезни са и изведените принципи на доктрината „de minimis“ въз основа на систематичен анализ на Известие на Европейската комисия в тази област.

2.8. Съществен принос е обобщаване на последиците от принципа “едно единно, продължавано нарушение“, които следва да бъдат подкрепени поради полезността им за практиката и най-вече заради отношението им към санкциите, които се налагат на нарушителите като участници в картел.

2.9. Следва да бъдат подкрепени предложенията de lege ferenda и по конкретно – предлаганото усъвършенстване на легалната дефиниция за картел в ДР но § 1, т. 5 от ЗЗК, като от изчерпателно се премине към примерно изброяване, за да не се блокира целта на чл. 15 от ЗЗК за обща забрана на картелите. Заслужава да бъдат обсъждани идеите в бъдеща евентуална дискусия за промени в ТЗ във връзка с предложенията за санкции на членовете на управителни органи на търговски дружества, които са нарушили забраната за картелиране.

3. Критични бележки и препоръки

Към труда могат да бъдат направени и някои бележки и препоръки. Някои от тях са следните:

3.1. В структурно отношение прави впечатление несъразмерността на главите на научното изследване, но явно това се дължи на невъзможността глава трета, посветена на фактическия състав да бъде разделена на две самостоятелни глави, които да бъдат относително самостоятелно обособени. Обяснението може да се намира във факта, че с настоящата монография се поставя началото на изследване на проблематиката на картела, което авторът съм заявява във въведението и заключението. Предметният обхват на следващата част от научното изследване е очертан във въведението на с. 14 – видове картели, освобождаването от забраната за картелиране, последиците от картелиране, както и процесуални въпроси, в това число и на доказването, които са определени от автора като едно друго логическо единство и са в достатъчен обхват за изследване в следваща, втора част. При цялостното изследване и при едно бъдещо

второ преработено издание на труда, е препоръчително авторът да преосмисли структурата като направи нова систематика.

3.2. Огромната по количество и правна сложност информация, която иначе е коректно поднесена по отделните елементи на картела, следва по-категорично да бъде обобщена и да бъдат направени изводи, в които да се откроява още по-ясно авторската позиция, независимо, че и в настоящото изследване такива са изрично изведени – с. 69, с. 98, с., а на други места са направени в хода на изложението.

3.3. Следва да се препоръча на автора, изхождайки от прецизността и пунктуалността при цитиране на доктринери мнения и най-вече на изводи от съдебната практика, да използва тези натрупани познания в търсене и извеждане на принципи и препоръки, които да бъдат полезни за практикуващите юристи.

4. Професионалната биография на Мария Кьосева внушава респект. От 2000г. до 2007г. тя е научен сътрудник по търговско право в ИПН при БАН, а от 2007г. и понастоящем е главен асистент в ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“, където води семинарни занятия по търговско и облигационно право, както и изнася лекции по търговско и банково право. В същия университет тя е лектор в магистърска програма „Публична администрация“. Наред с това, от 2011г. досега Мария Кьосева е гл. асистент по гражданско право и в БСУ, където изнася лекции по гражданско право-обща част, банково и конкурентно право и право на вероизповеданията. Преподавателската ѝ работа е белязана от висок професионализъм, изразяващ се в компетентност, самовзискателност и всеотдайност към студентската аудитория. Не без значение при оценката на нейната професионална подготовка и качества като човек, посветен на правната теория и практика, е дългогодишната ѝ работа при осъществяването на законодателния процес, като експерт към Комисията по правни въпроси на Народното събрание в периода 2001-2013г. , а също и като юридически съветник на Св. синод на БПЦ.

5. Заключение.

Независимо от критичните бележки и препоръки, представеният труд има безспорни достойнства и актуално значение за правната литература и практика и не преповтаря дисертационния труд на неговия автор за придобиване на научната и образователна степен „доктор“.

В резултат на всичко изложено дотук, твърдя категорично, че гл. ас. д-р Мария Петкова Кьосева отговаря на законовите изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на чл. 53, ал. 1 на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на чл. 65, ал. 1 – 3 ПРАС на ПУ „П. Хилендарски“. Нейната добросъвестност и последователност в изследователската работа, прецизност и задълбоченост в преподавателската дейност, толерантност, почтеност и добронамереност в междуличностните отношения, изграждат становището ми, че тя напълно заслужава да заеме академичната длъжност „доцент“.

С увереността, че са спазени изискванията на чл.24 ЗРАСРБ, чл. 53 ППЗРАСРБ, като и на чл.64 и следв. от Правилника за РАС на ПУ „П.Хилендарски“, убедено препоръчвам на Научното жури да предложи на ФС на ЮФ на ПУ „П.Хилендарски“ да избере гл.ас. д-р Мария Петкова Кьосева за доцент по стопанско право в юридическия факултет на същия университет.

24.04.2017г.

Проф. д-р Анелия Мингова

